

Hvor får vi mest for pengene?

Vandplanerne rummer for alle vandoplade detaljerede beskrivelser af, hvor meget udledningen af kvælstof skal begrænses ved hjælp af specifikke virkemidler. Der er imidlertid ingen sammenhæng imellem, hvor reduktionerne kan opnås bedst og billigst og de anviste virkemidler

/ Af Irene Brandt

"I vandplanerne har regeringen låst sig fast på, hvor mange kilo kvælstof, der skal fjernes i de respektive vandoplade - og ikke mindst på måden, reduktionerne skal ske på," siger Dorte Olsen, der er natur- og miljøchef i Guldborgsund Kommune, som er med i vandoplade: Smålandsfarvan-

det og Østersøen. Sammen med kollegaerne Hanne Stensen Christensen, der er chef for Natur og Vandkontoret i Næstved Kommune, og Paul Debois, der er afdelingsleder i Naturesekretariatet i Vordingborg Kommune, ønsker hun en debat om det formålstjenlige i, at vandplanen anviser virkemidler, der er meget kostbare; men som kun giver lille effekt i forhold til reduktionen af udledningen af kvælstof til vandmiljøet.

"I arbejdet med at finde egne vådområder, er det blevet klart, at vi kan etablere langt flere vådområdeprojekter, end der lægges op til i vandplanerne. I vandoplandsplanen for Smålandshavet skal der ifølge vandplanen samlet etableres vådområder på maksimalt 1.202 ha. Denne indsats anses at reducere kvælstofudledningen med 136 tons om året. Udgiften til denne indsats er ifølge vandplanen 19.474.000 kr. -

Dorte Olsen, natur- og miljøchef, Guldborgsund Kommune.

Paul Debois, afdelingsleder i Naturesekretariatet, Vordingborg Kommune

hvilket svarer til en udgift på ca. 143.000 kr. pr. ton reduceret kvælstof. Det har imidlertid vist sig, at der findes langt mere end 1.202 ha., som med fordel kan anvendes til etablering af vådområdeprojekter. Vi har alene i vandoplandet for Smålandsfarvandet lokaliseret ikke mindre end 4.116 ha., som tilsammen vil kunne reducere udledningen af kvælstof med 497 tons pr. år," siger Dorte Olsen og fortsætter:

Hanne Stensen Christensen, chef for Natur og Vandkontoret, Næstved Kommune

"Ved at udvide antallet af hektar, som kan bruges til etablering af vådområder, kan man opnå to fordele: Dels kan man lettere og mere driftssikkert fjerne kvælstofudledningen til vandmiljøet ved hjælp af vådområder end ved hjælp af nogle af de andre virkemidler, der anvises i vandplanen. Dels kan øget etablering af vådområder eventuelt benyttes i stedet for de omsættelige kvælstofkvoter, som indtil videre er udskudt med

Oversigt over virkemidler for reduktion af kvælstofudledningen i Smålandsfarvandets vandopland

Virkemiddel	Anvendelse af virkemiddel	Kvælstof reduktion i tons pr. år	Pris for indsats i 1.000 kr./år	Pris pr. ton reduceret kvælstof
Diffus påvirkning fra næringsstoffer og pesticider – landbrug mv.				
<ul style="list-style-type: none"> • Randzoner - 10 m langs vandløb og søer • Efterafgrøder i stedet for "vintergrønne..." • Forbud mod pløjning af fodergræsmarker... • Ingen jordbearbejdning i efteråret... 		453	9.779	21.588 kr.
• Etablering af vådområder til N-fjernelse	Op til 1.202 ha.	136	19.474	143.191 kr.
• Yderligere brug af efterafgrøder	11.590 ha	194	4.879	25.149 kr.
Påvirkninger fra punktkilder				
• Mekaniske renseanlæg, der opgraderes til MBN	11 renseanlæg	15	706	859.067 kr.
• Afskæring af renseanlæg	42 renseanlæg		12.180	
• Spredt bebyggelse – forbedret spildevandsrensning ved vandløb	ca. 700 ejd.	1	4.274	4.274.000 kr.
• Regnbetingede udløb – bassiner med udløb fra fælles kloak	ca. 200 udløb	3	21.079	7.026.333 kr.
Indsatsprogram i alt:		802	72.371	90.238 kr.
• Omsættelige kvælstofkvoter		ca. 1.219		

Som det fremgår af ovenstående tabel, er der meget stor forskel på, hvor meget det koster at fjerne 1 ton kvælstof fra vandmiljøet - alt afhængig af, hvilket virkemiddel, der tages i anvendelse.

Kommunerne i vandoplandet til Smålandsfarvandet har tilsammen peget på 4.116 ha, hvor der med fordel kan etableres vådområder. Hvis disse vådområdeprojekter alle kunne gennemføres, ville de kunne aflaste vandmiljøet for 497 tons kvælstof om året.

I princippet er vandmiljøet ligeglad med, hvordan reduktionen gennemføres, så længe den gennemføres de steder, hvor behovet for reduktion er størst - Det vil sige først og fremmest i forbindelse med de vandløb, der ender i fjorde, inden de løber ud i Smålandsfarvandet, da det især er fjordene, der lider under den store kvælstofbelastning.

Den øgede reduktion på 361 tons vil altså med lethed kunne erstatte de meget dyre virkemidler som er nævnt som påvirkning fra

punktkilder. Til sammen kan denne indsats fjerne 19 tons kvælstof om året til en samlet pris på over 38 mio. kr. Den samme mængde kan fjernes via vådområder for en samlet pris på knap 2,6 mio. kr. - Samfundet kan med andre ord spare 35,4 mio. kr. ved at konvertere reduktionen fra punktkilder til etablering af vådområder.

Derudover vil der være stadig være 342 tons kvælstof, som kan fjernes via vådområder. Landbruget kan have stor interesse i via fonde at betale for etablering af vådområder, der kan udnytte den overskydende kapacitet som delvis erstatning for de omsættelige kvælstofkvoter.

Tallene i tabellen stammer fra udkastet til vandplanen for Smålandsfarvandet.

det resultat, at 10.000 tons kvælstofreduktion ud af i alt 19.000 tons i øjeblikket er meget usikre."

Udnyt synergien

Hanne Stensen Christensen peger på, at den indsats, som Miljøministeren har planlagt, er mere orienteret om, hvad staten kan få finansieret via EU, end om, hvad der er mest effektivt.

"Det er EUs landområdesprogram, der finansierer statens ud-

gifter til etablering af vådområderne. De penge, staten har fået fra EU, skal dække omkostningerne til opkøb/udbetaling af kompensation for tab samt til etablering af selve projektet. Sandsynligvis har Skov- og Naturstyrelsen og Landdistriktsenheden under Fødevareministeriet regnet baglæns og taget udgangspunkt i, hvor mange penge EU har givet Danmark, og derefter hvor mange ha. vådområde- og ådalsprojekter pengene rækker

til at gennemføre. Dernæst har styrelsen fundet en række andre tiltag, som tilsammen skal resultere i, at den samlede reduktion på 19.000 tons kvælstof og 210 tons fosfor kan realiseres," siger Hanne Stensen Christensen.

De virkemidler, staten peger på - udover etablering af vådområder og ådalsprojekter - er for eksempel: forbedret rensning af spildevand fra husstande i det åbne land, reduktion af regnvandsover-

løb fra fælles kloaker, ophør af vandløbsvedligeholdelse samt forbedringer på gamle, mindre kommunale rensningsanlæg.

Processen med udpegnings af egnede vådområdeprojekter er blevet forceret. Senest 1. juni skulle kommunerne søge bevilling til forundersøgelser af de udpegede projekter. De andre virkemidler skal derefter sættes i værk ét efter ét; men dermed forhindrer staten os i at udnytte de synergier,

Vådområderne kan blive værdifulde bufferzoner, fordi de kan opsamle store vandmængder, som ellers ville løbe ud i vandløbene og derved give anledning til oversvømmelse. Arkivfoto: Karsten Schnack/Scanpix

Ifølge staten er de vigtigste virkemidler i vandplanerne:

- Krav om yderligere efterafgrøder for at reducere udledningen af kvælstof
- at anlægge randzoner og vådområder ved indløb til søerne for at reducere fosfor
- at reducere vedligeholdelse eller restaurere vandløb for at forbedre plante- og dyreliv
- at anlægge vådområder for at reducere udledningen af kvælstof
- at kloakere eller forbedre rensning af spildevand, og dermed:
- at reducere udledning af organisk stof i spildevandet, der er årsag til iltvind i vandløb

der kan blive mellem anvendelsen af virkemidlerne i kombinerede tiltag, hvilket igen er en hindring for at lave omkostningseffektive projekter," siger Hanne Stensen Christensen.

Konstruktive forslag

Staten finansierer etableringen af vådområder gennem EUs land-distriktsprogram. De øvrige virkemidler skal enten finansieres af landbruget, forsyningsselskaberne (forbrugerne), borgere bosat i det åbne land eller kommunerne.

"For eksempel fremgår det af vandplanen for Smålandsfarvandet, at etablering af 'Regnbetingede udløb - bassiner med udløb fra fælles kloak' kan give en reduktion årligt på

3 tons kvælstof pr. år til en samlet udgift på 21.079.000 kroner, hvilket giver en pris på over 7 mio. kr. pr. ton! Reduktionen på 3 tons kunne alternativt nås ved etablering af vådområder, hvilket ville kunne gøres for godt 400.000 kr.," siger Dorte Olsen. Hun fortsætter:

"Hvis vi som kommune, selv kunne finansiere etableringen af vådområder, så ville vi med andre ord kunne spare over 20 mio. kr. ved at konvertere etableringen af regnbetingede udløb til vådområder. Tilsvarende ville renseanlæggene kunne gøre det samme - idet de virkemidler, som de skal finansiere over forhøjede takster, er seks gange dyrere end etablering af vådområder.

Endelig kunne landbruget have interesse i for eksempel at etablere en fond, der kunne finansiere vådområdeprojekter. Disse projekter kan delvist erstatte de omdiskuterede omsættelige kvælstofkvoter, som indtil videre er sat på stand by."

Paul Debois supplerer:

"Inden vi begynder at bruge en masse ressourcer på etablering af regnvandsbassiner, er det også vigtigt, at vi samtænker klimaændringerne, som sandsyn-

ligvis vil ændre mønstret for nedbør i fremtiden - med mere regn om vinteren og i større koncentrationer om sommeren; men i arbejdet med vandplanerne er disse forhold ikke taget i betragtning, hvilket kan resultere i store kommunale udgifter til etablering af bassiner, der efter en årrække viser sig at være underdimensionerede. Klimaændringerne i sig selv er et godt argument for at etablere flere vådområder end planlagt i vandplanen. Vådområderne kan blive værdifulde bufferzoner, fordi de kan opsamle store vandmængder, som ellers ville løbe ud i vandløbene og derved give anledning til oversvømmelse."

Den almindelige natur har det også skidt

De tre naturchefer er forberedt på, at deres forslag vil blive mødt med modstand - blandt andet har Dansk Naturfredningsforening peget på, at etablering af vådområder intet har med naturgenopretning at gøre, og at projekterne ofte vil være et indgreb i den eksisterende natur.

"Vi skal selvfølgelig tænke os godt om, når vi udpeger områder til etablering af vådområder. Det skal selvfølgelig ikke ske på arealer, hvor man skader anden natur for at gavne miljøet i fjordene; men selvom vi har haft dette for øje, har vi alligevel kunnet finde langt flere egnede vådområde-projekter, end vandplanerne lægger op til," siger Paul Debois.

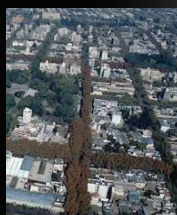
Dorte Olsen supplerer:

"Selvom vådområder efter nogens mening er 'dårlig' natur, så vil de områder, hvor der etableres vådområder, efterfølgende være mere natur, end de er i dag."

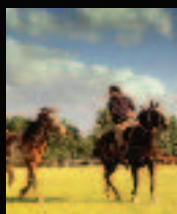
Hanne Stensen Christensen er enig:

"Jeg synes, der er megen god mening i, at vi ikke kun skal gøre noget godt for den sårbare natur. For den almindelige natur har det også skidt."

ARGENTINA 2010

"LA QUADRÍCULA"

DET ÅBNE LAND

HAVNEOMDANNELSE

DEN HISTORISKE BY

KLIMATILPASNING OG MILJØ

MEGABYEN

19.-30. oktober
Se programmet på:
www.byplanlab.dk

Eller ring og hør
nærmere på
tlf. 33 17 72 78

Pris: 26.500 kr

Tilmeldingsfrist
9. juli

dansk byplan
laboratorium